

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра економіки та менеджменту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи
канд. хімічних наук, доц.
_____ Пантелеймонов А. В.

“ _____ ” _____ 2018р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Управління складовими національного багатства

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань 07 Управління та адміністрування

(шифр і назва)

спеціальність 073 Менеджмент

(шифр і назва)

освітня програма Менеджмент організацій

(шифр і назва)

спеціалізація Менеджмент організацій, Менеджмент бізнес-процесів

(шифр і назва)

вид дисципліни за вибором

(обов'язкова / за вибором)

факультет Економічний

2018 / 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету “22” червня 2018 року, протокол № 8

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Дорошенко Ганна Олександрівна доктор економічних наук, професор, пофесор кафедри економіки та менеджменту

Самофалова Тетяна Олександрівна кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри економіки та менеджменту

Програму схвалено на засіданні кафедри
економіки та менеджменту

Протокол від “20” червня 2018 року № 13

Завідувач кафедри економіки та менеджменту

_____ (Дорошенко Г. О.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією
економічного факультету

назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна
дисципліна

Протокол від “21” червня 2018 року № 9

Голова методичної комісії економічного факультету

_____ Євтушенко В.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Управління складовими національного багатства» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

спеціальність 073 Менеджмент

спеціалізація Менеджмент організацій, Менеджмент бізнес-процесів

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни «Управління складовими національного багатства»: набуття системних знань про роль і місце менеджменту підприємств недержавного сектору та публічного управління у процесах відтворення складових національного багатства.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни «Управління складовими національного багатства»

- опанування понятійним апаратом менеджменту і публічного управління в процесі формування і відтворення складових національного багатства;

- засвоєння основних регулятивних документів у галузі формування складових національного багатства;

- управлінська етика і взаємодія суб'єктів бізнесу, громадськості і публічної сфери;

- усвідомлення відповідальності держави, бізнесу і суспільства у процесі відтворення складових національного багатства;

- набуття навичок формування і аналізу звітності і проведення аудиту підприємств в процесі формування складових національного багатства.

1.3. Кількість кредитів – денна форма навчання -5; заочна (дистанційна) форма навчання – 5.

1.4. Загальна кількість годин – денна форма навчання -150; заочна (дистанційна) форма навчання –150.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
32 год.	4 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	2 год.
Самостійна робота	
66 год.	138
Індивідуальні завдання	
20 год.	-

1.6. Заплановані результати навчання

Компетентності:

1. Здатність виокремлювати складові національного багатства і вирізняти джерела їх формування

Знати:

- поняття активів, капіталу, багатства, ресурсів, потенціалу в соціально-економічній діяльності;
- сутність, види, категорії елементів національного багатства;
- місце державного управління в управлінні об'єктами національного багатства;
- роль бізнесу у зростанні національного багатства ;
- значення корпоративної соціальної відповідальності і соціальної звітності підприємств у використанні національного багатства;
- критерії, показники та методи оцінювання ефективності використання складових національного багатства;
- сутність системи національних рахунків;
- сутність добавленої вартості як джерела національного багатства;
- сутність національного доходу.

Вміти:

- здійснювати моніторинг корпоративної соціальної відповідальності;
- оцінювати ефективність корпоративної соціальної відповідальності;
- розвивати корпоративну соціальну відповідальність як чинник підвищення конкурентоспроможності.

Оволодіти: навичками моніторингу, оцінки ефективності використання складових національного багатства.

2. Здатність визначати важелі впливу на формування складових національного багатства

Знати :

- поняття людського капіталу як складової національного багатства;
- законодавчі і нормативні акти из експлуатації природного капіталу;
- особливості використання земельного ресурсу;
- поняття сталого розвитку, економічної і екологічної ефективності, поняття соціального ефекту;
- способи використання національного багатства суб'єктами господарювання;
- особливості соціальної відповідальності різних суб'єктів суспільного розвитку у процесі використання об'єктів національного багатства;

Вміти:

- формувати ефективну взаємодію роботодавців з персоналом на засадах соціальної відповідальності;

- визначати напрями активізації індивідуальної та колективної екологічної відповідальності;
- посилювати соціальну відповідальність суб'єктів суспільного розвитку через соціальне партнерство;
- вміти керувати особистим здоров'ям і зростанням;
- читати звітність підприємств за Ф-1, 1-ПВ, 3-ПВ.

Оволодіти: основними навичками управління зростанням людського, природного, економічного капіталу.

3. Здатність будувати системи менеджменту і публічного управління з урахуванням критерію зростання національного капіталу:

Знати:

- поняття систем управління, структур управління, механізмів, функцій, управління;
- поняття методу і методології в управлінні.
- поняття влади, державного управління, публічного управління, публічного адміністрування, місцевого самоврядування та їх співвідношення;
- природу особистого доходу та доходу підприємця;
- процес формування доходів державного бюджету.
- поняття стратегій і стратегічного управління;
- поняття управління розвитком територій, управління проектами;
- критерії ефективності систем управління.

Вміти:

- формувати механізми управління складовими національного багатства в публічному і приватному секторі;
- здійснювати моніторинг ефективності систем управління ;
- здійснювати моніторинг корпоративної соціальної відповідальності;
- читати соціальну звітність підприємств;
- вміти будувати стратегії розвитку підприємств;
- вміти управляти особистою ефективністю менеджера.

Оволодіти: кращими методами управління на основі ідеї збереження і примноження національного багатства.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні основи управління складовими національного багатства

Тема 1. Сутність національного багатства і процесу управління ним

Конституція України і національне багатство, поняття національного багатства.

Складові національного багатства. Багатство народів в класичній економічній теорії.

Поняття індексу людського розвитку, індексу щастя, дуин бізнес, сприйняття корупції, рейтинги країн світу.

Поняття управління, менеджменту, публічного управління, державних і недержавних інститутів.

Доринковий період формування складових національного багатства в Україні.

Мета курсу. Предмет, об'єкт курсу.

Тема 2. Плани, прогнози, стратегії розвитку підприємств і територій
Цілепокладання в управлінні. Форма і зміст відносин в публічному управлінні.

Поняття плану, прогнозу, стратегії. Поняття стратегічного управління. Поняття управління проектами.

Практика формування стратегій розвитку підприємств і територій. Суб'єкти та об'єкти в суспільних науках. Суб'єкти і об'єкти управління.

Тема 3. Методи управління державними і недержавними об'єктами на основі концепту національного капіталу

Поняття методу і методології в управлінні. Види методів управління. Методологія публічного управління на основі концепту національного капіталу.

Точки зростання в розвитку територій. Інновації як ресурс нелінійного збільшення ефективності. Діалектика і синергетика в управлінні, поняття синергетичного ефекту.

Поняття капіталізації підприємств.

Тема 4. Національний дохід як джерело зростання національного багатства

Джерела і процес створення національного доходу. Фактори зростання національного доходу. Розподіл та перерозподіл національного доходу.

Природа особистого доходу та доходу підприємця. Формування доходів державного бюджету.

Національний дохід країн світу і його природа. Система національних рахунків.

Тема 5. Економічний потенціал підприємств державної і недержавної форми власності як фактор зростання національного багатства

Поняття активів і пасивів підприємств. Звітність за Ф-1. Поняття прибутку і доходу підприємства. Основні і оборотні фонди підприємств. Власний капітал підприємств.

Основні показники ефективності використання активів і капіталу. Поняття ефективності і результативності.

Управління активами державних підприємств

Поняття державного багатства народів. Практики управління активами державних підприємств в розвинених країнах. Переваги і недоліки державної власності на засоби виробництва.

Побудова стратегій розвитку підприємств державної форми власності.
Приватизація.

Тема 6. Правові основи управління елементами національного багатства

Роль інституту законодавства у формуванні і використанні національного багатства. Значення адаптації норм права до вимог ЄС.

Роль держави, бізнесу, суспільства, територіальної спільноти в процесі реалізації права володіння, користування, розпорядження об'єктами національного багатства.

Юридична, політична, соціальна відповідальність, їх відмінності.

Тема 7. Детінізація економіки і її вплив на процеси формування національного багатства

Тіньова економіка і корупція як явища суспільного життя. Індекс сприйняття корупції.

Адаптивність системи публічного управління. Формування структур в публічному управлінні на основі компетенцій.

Управлінська етика. Етика підприємця і публічного службовця. Цінності в управлінні. Корпоративний кодекс.

Тема 8. Реформи управління і національне багатство

Поняття реформ. Реформи Людвіга Ерхарда, Івана Міклоша, Лешека Бальцеровича. Їх вплив на якість життя і динаміку національного багатства.

Основні ідеї, цілі та дієвість освітньої, судової та медичної, антикорупційної реформи в Україні. Їх вплив на якість життя. Стратегія України 2020.

Розділ 2. Основи формування і використання складових національного капіталу

Тема 9. Людські ресурси і людський капітал

Поняття людського капіталу, людських ресурсів. Процес формування людського капіталу. Міграція. Явище експорту людського капіталу.

Вартість праці. Звітність підприємства з праці за формами 1-пв, 3-пв.

Поняття добавленої вартості. Праця як джерело добавленої вартості. Вартість праці. Оплата праці, компенсаційний пакет.

Тема 10. Здоров'я нації як особлива складова людського капіталу

Управління здоров'ям нації. Соціальна відповідальність бізнесу, держави, особи в охороні здоров'я. Ендоекологія здоров'я

Суспільне здоров'я. Інвестиції в персонал.

Демографія, основні показники народжуваності, смертності, тривалості життя.

Правові основи регулювання процесу зростання людського капіталу.

Тема 11. Соціальний капітал як складова національного багатства

Поняття і походження соціального капіталу. Якість соціального капіталу. Позитивний та негативний соціальний капітал. Формування соціального капіталу організації. Чинники формування соціального капіталу. Емоційний інтелект.

Тема 12. Природні ресурси як складова національного багатства

Роль землі в житті українського народу. Основні правові документи регулювання землекористування. Експлуатація земель сільськогосподарського і несільськогосподарського призначення. Формування ринку землі. Фермерство. Кооперація. Україна і земельне питання. Поняття земельної ренти.

Водні ресурси, надра і повітряний простір.

Регулювання процесів експлуатації водних ресурсів, надр і повітряного простору. Водний кодекс. Природокористування і податки.

Тема 13. Екологічний слід в системі національного багатства

Екологія і національне багатство. Екологічне законодавство. Поняття сталого розвитку. Корпоративне громадянство. Глобальний договір.

Екологічна ефективність. Екологічний аудит. Звіти підприємств зі сталого розвитку. Корпоративна соціальна відповідальність підприємств в галузі охорони природи.

Тема 14. Формування системи управління складовими національного багатства на макро- і макрорівні

Поняття системи управління. Система управління в статичі і в динаміці. Поняття управлінського рішення. Технології управління. Формування системи управління на основі компетенцій.

Мета, завдання, місія, механізми, система управління складовими національного багатства.

Тема 15. Громадський моніторинг і ефективність управління

Громадський моніторинг і зворотній зв'язок в публічному управлінні. Діалог громадськості з органами публічного управління. Електронне врядування.

Ефективність публічного управління. Кількісні і якісні показники ефективності управління ресурсами територій. Критерії ефективності управління складовими національного багатства.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теоретичні основи управління складовими національного багатства												
Тема 1. Сутність національного багатства і процесу управління ним	8	4	4			4	16	4/	2/2			8
Тема 2. Плани, прогнози, стратегії розвитку підприємств і територій	8	2	2			4	8					8
Тема 3. Методи управління державними і недержавними об'єктами на основі концепту національного капіталу	8	2	2			4	8					8
Тема 4. Природні ресурси як складова національного багатства	8	2	2			4	18					18
Тема 5. Економічний потенціал підприємств державної і недержавної форми власності як фактор зростання національного багатства	8	2	2			4	8					8
Тема 6. Правові основи управління елементами національного багатства		2	2			4	8					8
Тема 7. Детінізація економіки і її вплив на процеси	8	2	2			4	8					8

формування національного багатства												
Тема 8. Реформи управління національне багатство і	14	2	2			10	8					8
Разом за розділом 1	70	16	16			38	82	4/	2/2			74
Розділ 2. Основи формування і використання складових національного капіталу												
Тема 9. Людські ресурси і людський капітал	8	2	2			4	12	/4				8
Тема 10. Здоров'я нації як особлива складова людського капіталу	8	2	2			4	8					8
Тема 11. Соціальний капітал як складова національного багатства	8	2	2			4	8					8
Тема 12. Природні ресурси як складова національного багатства	8	2	2			4	8					8
Тема 13. Екологічний слід в системі національного багатства	8	2	2			4	8					8
Тема 14. Формування системи управління складовими національного багатства на макро- і макрорівні	8	2	2			4	18					18
Тема 15. Громадський моніторинг ефективності управління і	14	2	2				6					6
Індивідуальна робота					20							
Разом за розділом 2	80	16	16		20	28	68	/4				64
Усього годин	150	32	32		20	66	150	4/4	2/2			138

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин, денна форма	Кількість годин, заочна форма
1	Сутність національного багатства і процесу управління ним. Управління особистим капіталом	4	2/2
2	Плани, прогнози, стратегії розвитку підприємств і територій. Формування цілей особи, підприємства.	2	-
3	Точки зростання. Інновації як ресурс. Формування стратегії розвитку території	2	-
4	Природа особистого доходу та доходу підприємця.	2	-
5	Ф-1, Ф-2. Основні показники ефективності використання активів і капіталу. Поняття ефективності і результативності.	2	-
6	Адаптація норм права до вимог ЄС	2	-
7	Формування корпоративного кодексу	2	-
8	Контрольна робота	2	-
9	Поняття добавленої вартості. Формування компенсаційного пакету	2	-
10	Показники народжуваності, смертності, тривалості життя	2	-
11	Емоційний інтелект	2	-
12	Природні ресурси як складові національного багатства	2	-
13	Корпоративна соціальна відповідальність підприємств в галузі охорони природи.	2	-
14	Формування системи управління на основі компетенцій.	2	-
15	Кількісні і якісні показники ефективності управління ресурсами територій. Критерії ефективності управління складовими національного багатства.	2	-
	Разом	32	2/2

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	Кількість годин, заочна форма
1	Огляд та конспект статей у популярних і фахових виданнях	15	30
2	Закріплення лекційного матеріалу	10	20
3	Підготовка до семінарських занять	15	25
4	Підготовка матеріалів, таблиць, графіків про країни-члени ЄС	6	22
5	Систематизація перед іспитом	20	41
	Разом	66	138

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальним завданням з дисципліни «Управління складовими національного багатства» є реферат - творча робота, виконана на основі аналізу наукових, популярних джерел і законодавчої бази з обраної тематики. Тема обирається індивідуально і комбінується на основі переліку тез у межах програми дисципліни і узгоджується з викладачем.

Реферат містить такі обов'язкові складові:

1. Вступ. Актуальність тематики для України.
2. Аналіз історичного досвіду та теоретичних напрацювань з обраної тематики в Україні та світі.
3. Роль держави-суб'єкта, бізнесу і громадянського суспільства у збереженні і примноженні національного багатства.
4. Еволюція нормативної бази в Україні з обраного питання.
5. Вплив тіньової економіки і корупції на процеси примноження національного багатства.
6. Розкриття основного змісту.
7. Висновки та пропозиції.
8. Перелік використаних джерел.

Реферат повинен містити посилання у тексті на джерела інформації. Статті, монографії, що використовуються у рефераті, повинні бути видані після 2000 року. Реферат повинен містити актуальну статистику (включно 2016 рік) з важливих соціально-економічних питань, пов'язаних з темою.

Реферат має обсяг до 15 сторінок основного тексту і оформлюється відповідно до вимог, що пред'являються до подібного роду робіт.

7. Методи контролю

Вивчення дисципліни «Управління складовими національного багатства» завершується складанням підсумкового семестрового контролю у формі іспиту

8. Схема нарахування балів

Підсумковий семестровий контроль при проведенні семестрового екзамену
для денної форми навчання

Розділ №1								Розділ № 2								Конт- роль- на робо- та 1	Конт- роль- на робо- та 2	Инди- виду- альна робо- та	Екза- мен	Су- ма
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8					
1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	2	2	10	10	20	40	100

для заочної форми навчання

Розділ №1																Контрольна робота	Екзамен	Су- ма
Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т			
1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	20	40	100
2	2	2	2	2	2	4	4	2	2	2	2	2	2	4	4			

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

9. Рекомендована література

Основна література

1. Атаманчук Г.В. Теорія державного управління /Г.В. Атаманчук. – М., 2004. – С. 514-515.
2. Атаманчук Г.В. Управление в жизнедеятельности людей (Очерки проблем) /Г.В. Атаманчук. – М.: Изд-во РАГС, 2008. – 400 с.
3. Білоус В. С. Синергетика і самоорганізація в економічній діяльності / В. С. Білоус. – К., 2007.
4. Бобух І.М. Пропорції та перспективи формування національного багатства України : монографія / І. М. Бобух ; НАН України ; Ін-т екон. та прогнозів. – К., 2010. – 372 с.
5. Бобух І.М. Національне багатство України як потенціал економічного розвитку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук : спец. 08.00.03 “ економіка та управління національним господарством” / І.М. Бобух – Київ, 2011. – 40 с.
6. Грішнова О. Соціальна відповідальність бізнесу: сутність, значення, стратегічні напрями розвитку в Україні / О. Грішнова // Україна: аспекти праці. – 2010. - № 7. – С. 3-8.
7. Державне управління і менеджмент : навч. посіб. у таблицях і схемах / [Г. С. Одінцева, Г. І. Мостовий, О. Ю. Амосов та ін. ; за заг. ред. д.е.н., проф. Г. С. Одінцової]. – Х. : ХарРІ УАДУ, 2002. – С. 12,13.
8. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / Нац. Акад. держ.упр. при Президентові України; наук.-ред. колегія: Ю.В. Ковбасюк (голова) та ін. – Т. Методологія державного управління: Ю.П. Сурмін (співголова), П.І. Надолішній (співголова) та ін. – К.: НАДУ, 2011. - С. 362.

9. Самофалова Т.О. Корпоративна соціальна відповідальність : навч. посіб./ Т.О. Самофалова. – Х.: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2014. – 212 с.

10. Самофалова Т.О. Соціальна відповідальність суб'єктів соціально-економічної системи в Україні : навч. посіб. / Т. О. Самофалова. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2016. – 324 с.

11. Сурмін Ю.П. Методологія галузі науки «Державне управління»: Монографія / Ю.П. Сурмін. – К: НАДУ, 2012. – 372 с.

Допоміжна література

12. Бобух І.М. Національне багатство України як потенціал економічного розвитку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук : спец. 08.00.03 “ економіка та управління національним господарством” / І.М. Бобух – Київ, 2011. – 40 с.

13. Державно-приватне партнерство: навч. посіб. / Компетенції сторін у реалізації угод ДПП / Н.Д. Бабяк, С.Г. Виноходова, Є.О. Нагорний. – К. : Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2016. – С. 82-92.

14. Колот А. Соціально-трудова сфера: стан відносин, нові виклики, тенденції розвитку: [моногр.] / Колот А. - К.: КНЕУ, 2010. - 215 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

16. Энциклопедии и словари. Философський словарь [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://enc-dic.com/philosophy/Dialog-688/>.

17. Энциклопедический Словарь Ф.А. Брокгауза и И.А. Ефрона [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.vehi.net/brokgauz/>

18. Леденева М.В. Накопление и распределение национального богатства в условия глобализации / М.В. Леденева: автореф. докт. екон. наук, специальность 08.00.01, 08.00.14 специальность «экономическая теория». Волгоград, 2013 [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/nakoplenie-i-pereraspredelenie-natsionalnykh-bogatstv-v-usloviyakh-globalizatsii>.

19. Словник з державного управління [Електронний ресурс] - Режим доступа: <http://subject.com.ua/political/governance/157.html>